

Apologizing FOR Public Theology

Arthur Dove, Sunrise, Northport Harbor

DEEL 1 • HOOFDSTUK 2

Wat is het Evangelie en hoe verhoudt het zich tot publieke theologie?

CRAIG G. BARTHOLOMEW

Vertaald door Henk Snetselaar

Het is moeilijk om een belangrijkere vraag te bedenken, aangezien “het evangelie” de boodschap van Jezus samenvat (Marcus 1:14) en het de boodschap over Jezus is die aan de kerk is toevertrouwd (zie: 1 Timotheüs 1:11). In de HSV-vertaling van de Bijbel komt in het NT het woord “evangelie” 105 keer voor. Het evangelie staat centraal in de Bijbel en dus in het Bijbels Christendom. De Duitse theoloog Friedrich merkt zelfs op dat “als we de inhoud van het evangelie in één woord zouden moeten samenvatten, het **Jezus de Christus** zou zijn.”² Verrassend genoeg, dat hoewel christenen het woord veel gebruiken, er maar weinigen zijn die zich afvragen: wat is het evangelie precies?

In Marcus 1:14-15 vinden we een kernachtige samenvatting van de boodschap van Jezus, van de belangrijkste thema’s waarover we Jezus keer op keer zouden hebben horen prediken als we, net als zijn discipelen, met hem hadden rondgereisd.

1 De HSV- en de NBV21-vertaling van de Bijbel worden in dit artikel gebruikt.

2 Gerhard Friedrich, “Εὐαγγελίζομαι, Εὐαγγέλιον, Προεὐαγγελίζομαι, Εὐαγγελιστής,” in *Theological Dictionary of the New Testament*, red., Gerhard Kittel, Geoffrey W. Bromiley en Gerhard Friedrich. (Grand Rapids: Eerdmans, 1964), 731

¹⁴ En nadat Johannes overgeleverd was, ging Jezus naar Galilea en predikte het Evangelie van het Koninkrijk van God,¹⁵ en Hij zei: De tijd is vervuld en het Koninkrijk van God is nabijgekomen; bekeer u en geloof het Evangelie.

In het oorspronkelijke Grieks is het zelfstandig naamwoord voor evangelie εὐαγγέλιον (*euangelion*), en er is ook een werkwoordsvorm van het woord, εὐαγγελίζομαι (*euangelizomai*), wat betekent het evangelie verkondigen. “Evangelie” wordt vaak vertaald als “goed nieuws”, en dat is het ongetwijfeld, maar “goed

Cyprían Majerník, *Vluchtelingen*

nieuws” bagatelliseert gemakkelijk het omvangrijke van wat God in en door Jezus doet. Er zijn drie belangrijke manieren om de enorme inhoud van het evangelie te verklaren. Eén er van is om goed op te letten hoe het wordt weergegeven in Marcus 1:15, een andere is door gebruik te maken van het woord zoals in de Grieks-Romeinse cultuur van Jezus’ tijd, en de derde is om aandacht te besteden aan de achtergrond ervan in het OT.

Evangelie in het klassieke Grieks

Noch Jezus, noch de schrijvers van het Nieuwe Testament hebben het woord “evangelie” bedacht. Het was een bekend woord in het Grieks van die tijd. In het Grieks betekende euangelion het nieuws van de overwinning. Het verwees naar zoets als een belangrijke “media”-aankondiging. Friedrich beschrijft dit op beeldende wijze: “De boodschapper verschijnt, heft zijn rechterhand op ter begroeting en roept met luide stem ... Door zijn verschijning is al duidelijk dat hij goed nieuws brengt. Zijn gezicht straalt, zijn speer is versierd met laurier, zijn hoofd is gekroond, hij zwaait met een tak van palmen, vreugde vult de stad ... degene aan wie de boodschap te danken is, wordt geëerd met een krans.”³

Euangelion werd ook gebruikt in relatie tot de aanbidding van de keizer, die als goddelijk werd beschouwd. De geboorte van een nieuwe keizer was *euangelion*, net als zijn volwassen worden en vooral zijn troonsbestijging. Men dacht dat dit een nieuw tijdperk inluidde, een tijd van grote hoop voor de wereld.

De publieke dimensies van *euangelion* zijn kristalhelder in dit klassieke Griekse gebruik, en geen van deze boventonen (diepere betekenissen) gaan verloren in het gebruik ervan in het NT. Natuurlijk is in het NT *euangelion* gevuld met christelijke inhoud, maar wat het ook is, dan zijn de publieke dimensies die aan het woord zijn verbonden uitgebreid, zoals de Romeinse keizers al snel beseften. Zij verzetten zich

³ Friedrich, “Εὐαγγελίζομαι, Εὐαγγέλιον, Προεὐαγγελίζομαι, Εὐαγγελιστής,” 724-25.

dan ook tegen Jezus en vervolgens tegen de opkomende christelijke beweging, waarbij ze Jezus terecht zagen als een belangrijke uitdaging voor Caesars autoriteit.

Aan het einde van het OT, als gevolg van ballingschap, waren veel Joden verspreid over het Romeinse Rijk. Ze eigenden zich de Griekse taal van die tijd toe en de behoefte ontstond om het OT te vertalen van het Hebreeuws naar het Grieks. Die vertaling staat bekend als de Septuagint. Opmerkelijk genoeg baande dit de weg voor de missie van de vroege kerk, door hen een gemeenschappelijke taal en woordenschat te bieden om het evangelie te verkondigen. Interessant genoeg komen het woord *euangelion* en het bijbehorende werkwoord op belangrijke plaatsen in de Septuagint voor.

De achtergrond van het Oude Testament

Jesaja 40-66 is zeer belangrijk als achtergrond van het Oude Testament. Het woord בָּשָׂר (*bāšar*), wat goed nieuws verkondigen betekent, is te vinden in Jesaja 40:9; 52:7; en 61:1. Toen het Oude Testament in het Grieks werd vertaald, werd *euangelizomai* gebruikt om *bāšar* te vertalen. In Jesaja 40-66 troost de profeet Israël en legt uit dat zij uit ballingschap zal terugkeren – dat als een geopolitieke gebeurtenis moet worden gezien – en God naar haar terugkeert. Echter, zoals kenmerkend is voor veel profetieën uit het Oude Testament, kijken deze hoofdstukken ook veel verder dan Israëls terugkeer uit ballingschap, en strekken ze zich uit tot wat God in Jezus zal doen. In het Nieuwe Testament bijvoorbeeld, wordt de stem die roept in de woestijn in Jesaja 40:3 geïdentificeerd met de bediening van Johannes de Doper. We vinden ook verschillende van de “Servant Songs” in deze hoofdstukken (42:1-4; 49:1-6; 50:4-11; 52:13-53:12; 61:1-3). Wat voor ons doel opmerkelijk is, is dat het goede nieuws dat in Jesaja 40-66 wordt verkondigd zich uitstrekt tot de hele schepping en belangrijke aspecten van publieke theologie omvat. De “Servant Song” van Jesaja 42:1-6 gaat bijvoorbeeld

helemaal over de Dienaar die gerechtigheid brengt aan alle naties. Jesaja 40:9 wordt gevolgd door een lange uiteenzetting van God als de Schepper en de Heerser over alle naties. Jesaja 52:7 is dat prachtige vers waar we vaak over zingen:

Hoe welkom is de vreugdebode die over de bergen
komt aangesnel,
die vrede aankondigt en goed nieuws brengt,
die redding aankondigt en tegen Sion zegt:
'Je God is koning!'

Jesaja 52:10 stelt duidelijk dat Gods handelen tot aan de uiteinden van de aarde zal worden gezien. De woorden "vrede" en "redding" zijn allesomvattende woorden die betrekking hebben op het hele leven zoals God het heeft gemaakt, niet alleen op onze individuele beleving. Bovendien is niets allesomvattender dan de verklaring dat "Je God is koning."

De laatste 'Servant Song' in Jesaja 61:1-3 is misschien wel het meest interessant omdat Jezus het relateert aan zijn bediening in wat geleerden zijn Nazareth Manifesto noemen (Lucas 4:16-30). Jezus brengt goed nieuws aan de armen, biedt hoop aan verslagen harten, verkondigt vrijheid aan gevangenen en bevrijdt gevangenen uit de gevangenis. De "armen" omvat zeker degenen die arm van geest zijn, maar dit moet niet alleen geestelijk worden gezien en dus beperkt tot "het spirituele". Jezus'

bediening heeft betrekking op de gehele gebrokenheid van het menselijk leven en is inderdaad goed nieuws voor de *materieel* armen.

Het is duidelijk dat deze OT-achtergrond cruciaal is om te begrijpen wat het evangelie van Jezus in het NT betekent. Het omvat zeker persoonlijke redding, maar kan niet daartoe beperkt worden. Het strekt zich uit tot alle publieke dimensies van het leven, zoals ballingschap, gevangnissen, genezing, nationaliteit, geopolitiek, etc. Het goede nieuws strekt zich uit tot alle gebieden van het geschapen leven, tot alle publieke dimensies van het menselijk bestaan, tot aan de uiteinden van deze gebroken aarde.

Marcus 1:15

Dit vers legt uit wat Jezus bedoelde met "het evangelie". Het wijst ons er ondubbelzinnig op dat het evangelie veel meer inhoudt dan alleen maar goed nieuws. Het OT kijkt uit naar die tijd waarin God beslissend zal handelen om zijn doelen voor zijn hele schepping te herstellen en het allemaal actief onder zijn heerschappij te brengen. Het goede nieuws is dat met de komst van Jezus die tijd van vervulling is aangebroken. God is in Jezus beslissend *in de geschiedenis* ingebroken en heeft de gebeurtenissen in gang gezet die de hele schepping in al haar dimensies uit haar ballingschap in zonde en oordeel zullen leiden naar Gods glorieuze

nieuwe hemel en nieuwe aarde. Dit is niet zomaar goed nieuws; het is fenomenaal nieuws, baanbrekend nieuws, nieuws waarna niets ooit meer hetzelfde zal zijn. De komst van Jezus en zijn boodschap signaleren het middelpunt van de geschiedenis waar alles om draait. Geen enkel deel van het leven blijft onaangetaast door de komst van Christus; het omvat de hele schepping en elke dimensie van het openbare leven.

Het koninkrijk van God is een centraal thema in het onderwijs van Jezus.⁴ Het verwijst naar de heerschappij van God, niet alleen over onze individuele levens, hoewel het dat zeker omvat, maar over de hele schepping. Vroeg in de twintigste eeuw sloop de opvatting in de NT-wetenschap dat koninkrijk verwees naar heerschappij, niet naar rijk. Zoals velen zijn gaan inzien, is dit een verkeerde en misleidende tweedeling. Koninkrijk gaat zeker over Gods heerschappij, maar ook over het rijk waarover Hij regeert, en hoewel dit in zijn kern de kerk omvat, strekt het zich veel verder uit tot de hele schepping. Het is geen wonder dat we in Openbaring 11:15, in woorden die onsterfelijk zijn gemaakt in Händels *Messiah*, waarbij het publiek staat, lezen:

en er klonken luide stemmen in de hemel, die zeiden: De koninkrijken van de wereld zijn van onze Heere en van Zijn Christus geworden, en Hij zal Koning zijn in alle eeuwigheid.

Gods heerschappij omvat alle publieke dimensies van het leven zoals wij die kennen, en het is onmogelijk om je aan te sluiten bij de luide stemmen in de hemel, of dit deel van Händels *Messiah* te zingen, zonder de publieke theologie serieus te nemen.

Het is belangrijk om op te merken dat Jezus zegt dat het koninkrijk van God *nabij is* ofwel dichtbij is gekomen. De Joden in Jezus' tijd keken uit naar een grote tussenkomst van God om alles recht te zetten. Jezus verdeelt deze komst van God in twee afzonderlijke fasen met een belangrijke tijd ertussen. De eerste fase is zijn eerste komst, grotendeels incognito, die het Koninkrijk inluidt

⁴ Lezers worden verwezen naar het aparte artikel over dit onderwerp.

en dingen in beweging zet, onherroepelijk op weg naar het einde. De tweede en laatste fase is wanneer Hij in heerlijkheid zal terugkeren, wanneer elke knie zich zal buigen en elke tong zal belijden dat hij Heer is. De tussenliggende tijd is de grote afwikkeling van het drama van de Schrift waarin we leven, het tijdperk van de missie, waarin het goede nieuws tot aan de uiteinden van de aarde moet worden verkondigd.⁵

Het evangelie heeft dus alles te maken met het openbare leven en dus ook met de publieke theologie. De twee scheiden is het evangelie ondermijnen.

Als het evangelie goed begrepen wordt, moet het daarom in woord en daad verkondigd worden met alle boventonen (diepere betekenissen) die hierboven zijn uitgelegd. Als we het niet in alle aspecten van ons leven belichamen, in

praktijk brengen, zullen onze woorden hol klinken. Het omvat zeker, en wonderbaarlijk genoeg, persoonlijke verzoening met God, maar als we het beperken tot dat, of tot betrokkenheid bij de institutionele kerk, dan zal het niet gezien worden als het buitengewone nieuws dat het is voor *het hele leven*. Het evangelie heeft dus alles te maken met het openbare leven en dus met de publieke theologie. De twee scheiden is het evangelie ondermijnen.

Craig Bartholomew is directeur van het Kirby Laing Centre for Public Theology in Cambridge, UK.

⁵ Zie het artikel over het koninkrijk van God en publieke theologie.

Niccolò Vicentino, *Christus Geneest de Melaatsen*